

SEPTIC DISEASES IN THE POSTPARTUM PERIOD

Ramazonova Shakhnoza Boburzoda

Kasimova Aisha Alisherovna

Bukhara public health care technical school teachers

Abstrakt: *Infectious diseases occurring during Chilla. At the beginning of septic diseases in chilla, the surface of the wound is inflamed. The development of the disease, the outbreak, and the proliferation of microbes depend on the immune system of a woman's body and the activity of microbes. The earlier women see a doctor during pregnancy (up to 12 weeks), the less often septic disease occurs, in which case, it is of great importance to make women healthy before and during pregnancy in the women's clinic.*

Key words: *extragenital, exogenous, endogenous, placenta, delivery, septic, groin, metritis, parametritis, inflammation, lochia, salpingoophoritis.*

CHILLA DAVRIDA SEPTIK KASALLIKLAR

Annotatsiyasi: *Chilla davrida uchraydigan infeksiyon kasalliklar. Chilladagi septik kasalliklar boshlanganda dastlab jarohat yuzasi yallig'lanadi. Kasallikning rivojlanishi, avj olishi, mikrobnig ko'payib tarqalishi ayol organizmining qimoya quvvatiga hamda mikroblarning faolligiga bog'liq. Ayollar homiladorlikda vrachga qancha erta uchrashsalar (12 haftagacha) septik kasallik shuncha kam uchraydi, bunda ayollarni ayollar maslahatxonasi sharoitida homiladorlikdan avval va homiladorlik davrida sog'lomlashtirishning ahamiyati katta.*

Kalit so'zlar: *ekstragenital, ekzogen, endogen, yo'ldosh, tug'ruq, septik, chanoq, metrit, parametrit, yallig'lanish, loxiyalar, salpingooforit.*

CHILLA DAVRIDA UCHRAYDIGAN INFEKTSION KASALLIKLAR.

Chilla davri homilaning tug'ilgan paytidan boshlanib, 6-8 hafta davom etadi. Homiladorlik va tug'ruq munosabati bilan ro'y bergan o'zgarishlarning deyarli hammasi chilla davrida barham topadi. Ayolning jinsiy apparati homiladorlikdan oldingi ahvoliga deyarli batamom qaytadi. Bola emizmaydigan ba'zi ayollar chilla davri tugashi bilan yana hayz ko'ra boshlaydi, emizikli onalar kechroq (ko'pincha emizish davri tugagandan keyin) hayz ko'radi. Emizikli ayollardan faqat ba'zilar tug'ruqdan 6-8 hafta keyin hayz ko'ra boshlaydi. Jinsiy a'zolarining o'z asliga qaytish jarayoni-involyusiya. Yo'ldosh tushgach, bachadon yaxshi qisqaradi, shar shaklliga kiradi, konsistensiyasi zichlashadi, boylam apparati cho'zilgani uchun bachadon ancha harakatchan bo'lib qoladi. Tug'ruqdan keyin qin ilvillagan, keng, tashqi jinsiy a'zolar shishgan, bo'rtgan, jinsiy yoriq ochiq bo'ladi. Tashqi jinsiy a'zolar va qin devorlari ko'pincha yoriladi va chaqalanadi. Chilla davridagi septik kasalliklar tug'ruq vaqtida hosil bo'lgan jarohat yuzalari orqali mikroblar kirishi natijasida kelib chiqadi. Chilladagi kasalliklarning etiologiyasi tahlil qilinar ekan, bu kasalliklarning polietologik xususiyatga ega ekanligiga ahamiyat berish kerak. Amalda esa bu kasalliklarning sababi ko'proq patogen

stafilokok va streptokokklardir. Hozirgi vaqtda grammusbat anaerob kokklar, mikroblar assotsiatsiyasi, bakteroidlar, genital miqoplazma, tilla-rang stafilokokklar kasallik qo'zg'atuvchi mikroorganizmlar sanaladi

So'nggi yillarda Chilladagi septik kasalliklarga xlamidiyalar, zamburug'lar, viruslar ko'proq sabab bo'lmoqda.

Qo'zg'atuvchilar jinsiy yo'llarga aksariyat og'ir kechgan tug'ruqda (ayniqsa, operatsiya qilib tug'dirishda) vujudga kelgan jarohatlar orqali, shuningdek, normal tug'ruq vaqtida yuzaga kelgan (yo'ldosh ko'chgandan so'ng bachadonning ichki yuzasi, bachadon bo'yni, qin va oraliqning shilingan, yirtilgan, ezilgan joylari) shikastlardan kiradi. Mikroblar jarohat yuzasiga tashqi (ekzogen infektsiya) va ichki (endogen infektsiya) yo'llar bilan (masalan, sterillanmagan qo'l, parvarish buyumlari, kiyim-kechak, havo orqali hamda ayol organizmida mavjud mikroblarning tashqi jinsiy a'zolaridan, shuningdek, qon va limfa orqali) o'tadi. Organizmga kirgan infektsiyaning ta'siri 2-3 kundan keyin namoyon bo'la boshlaydi. Chilladagi septik kasalliklar boshlanganda dastlab jarohat yuzasi yallig'lanadi. Kasallikning rivojlanishi, avj olishi, mikroblarning ko'payib tarqalishi ayol organizmining qimoya quvvatiga hamda mikroblarning faolligiga bog'liq. Bunda ayolning turli ekstragenital kasalliklari (infektsion, yallig'lanish kasalliklari, yurak-tomir, endokrin sistema patologiyalari, moddalar almashinuvining buzilishi, kamqonlik), qomiladorlik va tug'ruq patologiyalarining ahamiyati katta. Infektsion va yallig'lanish kasalliklari bevosita infektsiya manbai bo'lib xizmat qiladi. Turli somatik kasalliklar esa ayol organizmining zaiflashuvi va shu sababli infektsiyaga beriluvchanligiga olib keladi. Kasallikning kechishi va mikroblarning organizmda tarqalishiga ko'ra Chilladagi septik kasalliklarning 4 bosqichi farqlanadi.

1 bosqichda infektsiya faqat tug'ruq jarohati sohasida chegaralanadi (chilladagi endometrit; oraliq, qin, bachadon bo'ynidagi chilla yaralar);

2-bosqichda (infektsiya jarohat sohasidan chetga chiqadi) chanoq bo'shlig'idagi a'zolar zararlanadi (metrit, parametrit, chanoq va son venalari tromboflebita, bachadon ortiqlari (salpingooforit) va chanoq qorin pardasining yallig'lanishi (pel vioperiton it);

3-bosqichda yal pi (diffuz) peritonit va avj oluvchi tromboflebit, septik shok;

4-bosqichda septik infektsiya butun organizmga tarqaladi, sepsis yuzaga keladi. Kasallikning bosqichiga ko'ra bemorda lanjlik, bosh og'rishi, puls tezlashuvi, junjish, isitmalash, qaltirash kabi alomatlar kuzatiladi.

Ba'zi kasalliklarda tug'ruqdan so'ng bachadon qisqarishi sekinlashadi yoki bachadondan keladigan ajralma (loxiyalar) to'xtaydi, sut bezining yallig'lanishi — mastit rivojlanadi va hokazolar. Davo kasallikning turi va bosqichiga qarab belgilanadi, antibiotiklar, sulfanilamid va quvvatga kiritadigan dori-darmonlar buyuriladi, zarur hollarda operatsiya qilinadi.

Oldini olish tadbirlari ayollar konsultatsiyaga uchrashgandan boshlab olib borilishi kerak. Ayollar homiladorlikda vrachga qancha erta uchrashsalar (12 haftagacha) septik kasallik shuncha kam uchraydi, bunda ayollarni ayollar maslahatxonasi sharoitida homiladorlikdan avval va homiladorlik davrida sog'lomlashtirishning ahamiyati katta. Shu maqsadda ayollarning barcha ekstragenital kasalliklari turli mutaxassislar ishtirokida davolanadi; homiladorlik patologiyalari hamda, tug'ruq asoratlarning oldini olish va davolash amalga oshiriladi. Shuningdek, tug'ruqxonalarda sanitariyagigiena rejimi, aseptika va antiseptikaga

qat'iy rioya qilish, kasallikni erta aniqlash ham Chilladagi septik kasalliklarni oldini olish choratadbirlaridan hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. “Akusherlik va ginekologiyada hamshiralik ishi” G. A Ixtiyarova 2019 y
2. “Akusherlik asoslari” Allayorov I.I 2015 y
3. “Reproduktiv salomatlik” Salomova H. J 2016 y